

ПИТАННЯ ЛІНГВОКОНЦЕПТОЛОГІЇ ТА МОВНОЇ КАРТИНИ СВІТУ

УДК 811.161.2'37'23:165.43

ГОШОВСЬКА Оксана Вікторівна,

Прикарпатський національний університет імені В. Стефаника; вул. Шевченка, 57, м. Івано-Франківськ, Україна; тел.: +38(0342) 596008; e-mail: oksymoron_19@rambler.ru; ORCID ID: 0000-0001-9298-7428

ВЕРБАЛІЗАТОРИ БАЗОВИХ ДИФЕРЕНЦІЙНИХ КОГНІТИВНИХ ОЗНАК КОНЦЕПТУ «ВІРА» ЯК СКЛАДНИКИ АСОЦІАТИВНОГО ПОЛЯ

Анотація. Стаття присвячена експлікації лінгвалізаторів базових диференційних когнітивних ознак концепту «віра», виокремлених шляхом асоціативного експерименту. Асоціативний експеримент є ефективним методом дослідження вербалізаторів концепту у сучасній когнітивній лінгвістиці та лінгвокультурології. **Предметом** розгляду статті є асоціативні реакції з вільної частини, які об'єктивують базові диференційні когнітивні ознаки (ДКО): «Бог», «довіра», «любов», «надія», — фіксуючи фрагмент мовної картини світу українців. **Ціль** роботи — виявити об'єктивний пласт вербалізаторів концепту «віра» на сучасному зрізі. Основний **висновок** полягає в тому, що попри різну інтенсивність ословлення ДКО концепту «віра» у кожного респондента, їхній набір практично незмінний в усіх вікових групах з огляду на належність респондентів до однієї лінгвокультури. Проміжним **результатом** дослідження є об'єднання асоціатів навколо визначених у процесі наукового пошуку ДКО на основі наявності загальної або подібної семантики. Кінцевим **результатом** є формування асоціативного поля концепту «віра». **Практичне застосування** результатів можливе при укладанні асоціативного словника, при створенні концептуарію української культури, а також як взірць в інших концептологічних дослідженнях.

Ключові слова: асоціативне поле, вербалізатори, концепт «віра», диференційні когнітивні ознаки.

Постановка проблеми та зв'язок з попередніми дослідженнями. Обсяг асоціативного поля становить сукупність вербалізаторів диференційних когнітивних ознак (ДКО) концепту «віра». Об'єктивна належність їх до відповідних ДКО підтверджена у процесі когнітивної інтерпретації, а також випадками контекстних слововживань. Найближчою за семантикою до слова-стимулу є та лексема, яку обрала найбільша кількість респондентів, незважаючи на дотичність чи недотичність до віри, а найбільш далекою та, яку обрала найменша кількість опитаних. Вперше про близькі та далекі асоціації сказав Ш. Баллі, аналізуючи граматичні зв'язки у книзі «Загальна лінгвістика і питання французької мови» [2, с. 151]. Асоціативне поле слід відрізнити від семантичного, лексичного і понятійного (терміни упродавив Й. Трір). В. Левицький, аналізуючи наукову спадщину Й. Тріра, зазначає, що німецький учений не розрізняє чітко ці поля, розумів лексичне як сукупність взаємопов'язаних і взаємообумовлених слів, семантичне як понятійну структуру, що членується за допомогою словесних знаків [8, с. 30]. Понятійне поле навколо центрального поняття упорядковує систему понять, не завжди виражених у мові. Натомість асоціативне — множину лінгвістичних асоціацій, виокремлених у процесі асоціативного експерименту, проведеного за участі 552 українців у кінці 2015 — на початку 2016 року. Асоціативне поле структуроване відносно ДКО концепту. Словесний матеріал зі спрямованої та вільної частини опрацьовано окремо, але зведено в один відсотковий показник активності кожної лексеми-імені ДКО, яка належить до змісту концепту «віра». Такий підхід зумовлений «прагненням виявити об'єктивні чинники об'єднання навколо даного слова-стимулу певних груп асоціатів, які, незважаючи на їх варіативний склад у окремих індивідуумів, все ж мають дуже великий рівень спільності або однорідності» [15, с. 81], а отже, наявності загальної або подібної семантики вербальних асоціатів і слова-стимулу. За Т. Д. Полицею, ці асоціативні зв'язки лежать в основі будь-якої мови, оскільки мовці, носії відповідної лінгвокультури, вживають у своєму мовленні слова та вирази, які чули раніше в природних умовах і які в таких ситуаціях звичайно використовуються [11, с. 124].

Виклад основних положень дослідження. Розгляньмо як взірць вербалізатори групи жінок різних професій, дотичних до віри: «Бог», «єдиний Бог», «Господь», «Ісус» і «вірити в Бога» ключової ДКО «Бог» (властива 85,6 % усіх опитаних). Ім'я ДКО має таку словникову дефініцію: «у релігійних віруваннях — творець, що створив світ і керує ним та вчинками людей»

[5, с. 90]. Принцип монотеїзму закладений у першій заповіді: «Нехай не буде у тебе інших богів крім мене» (Вих. 20, 3). У Катехизмі УГКЦ сказано: «Ми віруємо в єдиного Бога, тому що є **єдиний Бог Отець**»: *[Будило] — Хе-хе! За віщо... За віру нашу прабатьківську... За те, що поклонявся не богу-отцю, богу-сину, богу-духу святому, а сонцю і небу, вітру і грому, гаям і лісам, водам і пущам* [20, с. 107]. Перша заповідь порушена, якщо у свідомості вірного місце Бога витісняє інша людина: *[Слава про Севера] «Вірю. Вірю тобі більше (не карай мене, господи, за богохульство!), ніж богам...»* [18, с. 559]. Окрім того, Бог єдиний в тому сенсі, що немає іншого Бога, окрім єдиного, і в тому сенсі, що він єднає в собі Творця, Законодавця, Суддю і каральну Силу [9, с. 10]. Вустами Мойсея в одному з пророцтв Бог називає себе Господом: «Пророка з-поміж вас, з твоїх братів, такого, як я, **Господь Бог** твій, настановити тобі; його маєте слухатися» (Втор. 18, 15): *В ту ніч отець Аркадій вірив, що свята католицька церква по волі **господа бога** давала йому доказ своєї материнської опіки* [17, с. 27]. Приславши архангела Гавриїла, Господь Бог звіщає Діві Марії, що та стане матір'ю **Сина Божого**: «Ось ти зачнеш у лоні, й вродиш сина, й даси йому ім'я Ісус. Він буде великий і Сином Всевишнього назветься» (Лк. 1, 31). Догмат християнської віри — Символ віри затверджує трьох осіб єдиного Бога: «Віруємо в **єдиного Бога** Отця Вседержителя, і в єдиного **Господа** нашого **Ісуса Христа**, і в Духа Святого **Господа Животворящего**». Дві перших були відзначені респондентами майже усіх груп, чого не скажеш про третю: *З бічної вулички, з-під лісового присілка надійшли люди з хоругвами. Ішли **Христом-богом** на панич, що намірялися заводити паничину* [17, с. 306]. «Питання про існування Бога важливе для філософів і для простих смертних. Питання про віру тотожне питанню про буття Боже. **Вірити в Бога** — значить, перш за все, вірити в те, що Бог є. Віра не передбачає жодних доказів. Проте доказ буття Божого постійно займає розуми філософів і теологів» [9, с. 3]. У першому посланні до Коринтян апостол Павло твердить, що людська віра заснована не в мудрості людини, а в самому Бозі: «...слово ж моє і проповідь моя не були в переконливих словах мудрости, а в доказі Духа та сили, щоб ваша **віра** була не в мудрості людській, а в силі **Божій**» (I до Кор. 2, 4–5). У художній літературі теж знаходимо ототожнення Бога і віри: *У поході на Київ галичани вбачали щось надприродне. Узяти столицю для них важило більше за всякий **тріумф**, **Посідання Києва** для них означало **повернення віри**, а може, й самого **Бога*** [23, с. 35]. А в посланні до євреїв Павло чітко заявляє: «Без віри не можливо подобатися Богу, бо **хто приступає до Бога, мусить вірити**, що він існує і дає нагороду тим, які його шукають» (Єв. 11, 6).

Друга складова змісту концепту «віра» — ДКО «довіра» (об'єднує 73,9 % усіх реакцій). Її структуру у вільній частині експерименту за участі чоловіків різних професій, недотичних до віри за родом діяльності, склали однокореневі слова «довіра», «довір'я», «довіряти». «Довіра» — це лексема-ім'я відповідної ДКО. В одинадцятитомнику вказано: **довіра** — те саме, що **довір'я** [14, т. 2, с. 335], останнє ж має значення «ставлення до кого-небудь, що виникає на основі віри в чийсь правоту, чесність, щирість і т. ін.» [Там само]: *Саме цим він і **викликав найбільшу довіру**: Несміян спалив за собою мости* [23, с. 240]. «Довіряти» є дієслівною формою відповідного іменника з тим самим значенням.

Третю ДКО «любов» (властива 52,1 % усіх реакцій) чоловіки, дотичні до віри за родом діяльності, наповнили лінгвістичними асоціаціями «любов», «любити з вірою», «віра чинна любов'ю», «серце», «прихильність». Перша з них є назвою ДКО, що має лексикографічне значення «1. Почуття глибокої **сердечної прихильності**... 2. Почуття глибокої **сердечної прив'язаності** до кого-чого-небудь. 3. Внутрішній, духовний потяг до чого-небудь» [14, т. 4, с. 564]: *Так що ж бо, Семен Іванович як узнав добро, узнав, що то є **щастя від вірної любові**, так він нічого і не хоче, і ні об чому і не дума...* [19, с. 342]. Перших два словникових значення пояснюють зарахування асоціацій «серце» і «прихильність» до ДКО «любов»: *[Будило] — Тож **вір, і тобі легше буде на серці*** [20, с. 107]; *[Безбородько] — Так думає моя майбутня швагерка, людина, хочу вірити, до мене абсолютно **прихильна*** [17, с. 535]. Асоціацію «любити з вірою» можна пояснити синонімічною тріадою «**віра**», «**надія**» («посох любові» [10, с. 39]), «**любов**», які є назвами духовних чеснот людини і водночас стійкими ДКО концепту «віра»: «Тепер же зостаються: віра, надія, любов — цих трое; але найбільша з них — **любов**» (I Кор. 13, 13). В апостольському поученні «Передавання катехизи» Іван Павло II визначає любов як фундаментальну засаду для цілого життя Церкви — засаду вірності Богові і вірності людині [16, с. 55]. У богословському листі до галатів апостол Павло пише: «Ми бо духом з віри очікуємо надії оправдання, бо у Христі Ісусі нічого не означають ні обрізання, ні необрізання, але **віра, чинна любов'ю**» (Гал. 5, 5–6). Господь зійшов на землю тільки через велику любов до людства, приніс себе в жертву на Голгофі, а потім ще мільйони разів у пресвятій тайні Євхаристії теж лише заради любові. Віра людини є правдивою тільки тоді, коли в основі її вчинків лежить любов, тому віра й чинна любов'ю.

Четверта ДКО «надія» (спільна для 50 % усіх реакцій) наповнена такими лінгвістичними асоціаціями жінок, дотичних до віри за родом діяльності: «надія», «надійність», «надіятись на

віру», «надіятись на вірність», «чеснота» та «надійна віра». Слово-ім'я має значення «1. Впевненість у можливості здійснення чогось бажаного, потрібного, приємного»: *От затиш же то і сходився увесь харківський мир з півдня на Гончарівку, бо тут вже, певно, усяк надіявся її [Галочку] побачити; oprіч же того, нігде було її уздріти* [19, с. 323]; сподівання: *Люди, слухаючи його [Дениса], так і вжахнулись, та аж об поли руками вдарили і кажуть: «Хто ж на нього надіявся, що воно таке ледащо? Хто сподівався?»* [19, с. 388]; *Вона [Мокрина] все сподівалась чогось, мала надію* [21, с. 189]. 2. Те (той), на що (кого) можна надіятися, покладатися, що (хто) є вірадою, опорою для кого-небудь» [5, с. 711]: *Одна в вас надія після бога на маму* [22, с. 84]; *Потім він [кулемет] знов струсонув пелену ночі, і тепер надія була тільки на безкраю пітьму, в яку вони пірнули, немов у воду* [23, с. 225]. «Надійність» — це абстрактний іменник до «надійний» — збігається з другим словниковим значенням лексеми «надія»: «який викликає повне довір'я, на якого цілком можна покластися» [Там же], очевидно, саме у цьому смислі функціонує атрибут віри «надійна». Віра є надійною безумовно, оскільки надійним є все, на вірі ґрунтується на вірі. Для того, щоб розтлумачити лінгвістичну асоціацію «надіятись на віру», звернемось до розділу «Віра є надія» енцикліки Бенедикта XVI «*Spe salvi*», у якій він твердить, що достовірна надія далася в дар тільки першим християнам, поганська ж релігія сумнівні боги чи суперечливі міфи не вселяли ніякої надії. І тут той факт, що у християн є майбутнє, вказує на їхню відмінність від інших людей: вони не знають, що саме їх чекає, але відають, що їхнє життя не розчиниться у порожнечі [4]. Надія — це непорушна впевненість у Спасителі, притаманна віруючому, який очікує повноти пришествя Христа [7, с. 260]. «Надіятись на віру» означає сподіватись тримати обіцяне Богом через свою віру. Про християнську тріаду чеснот було уже згадано вище (див. ДКО «любов»). Доповнимо сказане тільки цитатою з Катехизму УГКЦ «Христос — наша Пасха»: «Надія є наче ланкою, що поєднує між собою початок (віру) і звершення (любов) чеснотливого життя» [7, с. 260]. Справді, надія як чеснота зближається з вірою, остання є запорукою першої: «Віра є запорукою того, чого сподіваємося, — доказ речей невидимих (Єв. 11, 1)», «з віри зроджується надія» [7, с. 259]: *Він [Суліман] потер з задоволенням руки, а в Катерину знову почала вступати надія, що, може, господь таки змилосердився над нею і відібрав йому розум. Господи, воля твоя пресвятая, дай так, щоб це було правда* [18, с. 887]. Вірність Бога є безумовною, Він тільки надіється на вірність людини, що є показником сили її віри. У деяких християн віра в Бога замінена вірою в долю. Щодо цього М. Пушкаренко зауважує: «Доля, яка не ходить на порадку до Бога, ненадійна» [10, с. 99].

Висновки. У статті представлений активний пласт лінгвокультурного концепту «віра» на сучасному зрізі на прикладі лінгвістичної об'єктивації чотирьох базових ДКО, визначених за кількістю реакцій респондентів. Формування асоціативного поля концепту «віра» здійснено на підставі об'єднання асоціатів навколо визначених у процесі наукового пошуку ДКО «Бог», «довіра», «любов», «надія», у яких наявний перетин семантичних структур. Попри різну інтенсивність ословлення ДКО концепту «віра» у кожного респондента, їхній набір практично незмінний в усіх вікових групах з огляду на належність респондентів до однієї лінгвокультури. Практичне застосування результатів можливе при укладанні асоціативного словника, при створенні концептуарію української культури, а також як взірць в інших концептологічних дослідженнях.

Література

1. *Августин. Сповідь* / Августин; пер. з латини Ю. Мушака. — Львів : Свічадо, 2008. — 356 с.
2. *Балли Ш. Общая лингвистика и вопросы французского языка* / Ш. Балли; пер. с 3-го франц. изд. Е. В. и Т. В. Вентцель; ред., вступ. ст. и прим. Р. А. Будагова. — М. : Изд-во иностр. лит., 1955. — 416 с.
3. *Баронин А. С. Этническая психология* / А. С. Баронин. — Киев : Тандем, 2000. — 264 с.
4. *Бенедикт XVI. Енцикліка «Спасенні надією»* : про християнську надію [Електронний ресурс] / Бенедикт XVI. — Львів : Місіонер, 2008. — 59 с. — Режим доступу до енцикліки: <http://www.christusimperat.org/uk/node/14194>
5. *Великий тлумачний словник сучасної української мови* : 250 000 / [уклад.-ред. В. Т. Бусел]. — Київ, Ірпінь : ВТФ «Перун», 2005. — 1728 с.
6. *Катехизм Української Греко-Католицької Церкви* : Христос — наша Пасха. — Львів : Свічадо, 2011. — 336 с.
7. *Караванський С. Й. Практичний словник синонімів української мови* : близько 17 000 синонімічних рядів / С. Й. Караванський. — К. : Українська книга, 2000. — 480 с.
8. *Левицький В. В. Семасиология* : монографія для молодих дослідників / В. В. Левицький. — 2-е изд., испр. и дополн. — Винница : Нова книга, 2012. — 680 с.
9. *Логический анализ языка. Истина и истинность в культуре и языке* / отв. ред. Н. Д. Арутюнова, Н. К. Рябцева. — М. : Наука, 1995. — 202 с.
10. *Мудрість віків. Вибрані фразеологізми* / [упор. М. О. Пушкаренко]. — К. : Богдана, 2009. — 156 с.

11. *Полиця Т. Д.* Асоціативні поля субстантивних репрезентантів концепту «думка» / Т. Д. Полиця // Актуальні проблеми української лінгвістики : теорія і практика : зб. наукових праць. — К. : ВПЦ «Київський університет», 2012. — Вип. 25. — С. 121–135.
12. *Сартр Ж.-П.* Екзистенціалізм — это гуманізм / Ф. Ницше, З. Фрейд, Э. Фромм, А. Камю, Ж.-П. Сартр // Сумерки богов / Сост. и общ. ред. А. А. Яковлева : перевод. — М. : Политиздат, 1990. — С. 319–344.
13. *Словарь української мови : в 4 т.* / [збір. ред. журн. «Киевская старина», упорядн., з додатком власного матеріалу, Б. Грінченко]. — Т. 2 : З-Н. — К., 1908. — 578 [1] с.
14. *Словник української мови : в 11 т.* / [ред. І. К. Білодід та ін.]. — Т. 1 : А-В. — К. : Наукова думка, 1970. — 799 [2] с.
15. *Шур Г. С.* Лексические ассоциации и ассоциативные поля / Г. С. Шур // Теория поля в лингвистике. — М. : Наука, 1974. — 254 с.
16. *Catechesi tradendae.* Передавання катехизи. Виховувати у вірі сьогодні : апостольське поучення про катехизу в наш час вселенського архієрея Івана Павла II / Іван Павло II. — Львів : Свічадо, 2008. — 80 с.

Джерела

17. *Вільде І.* Сестри Річинські : роман / І. Вільде. — К. : Радянський письменник, 1964. — Кн. 1. — 580 с.
18. *Вільде І.* Сестри Річинські : роман / І. Вільде. — Львів : Априорі, 2011. — Кн. 1–3. — 1264 с.
19. *Квітка-Основ'яненко Г. Ф.* Повісті та оповідання. Драматичні твори / Г. Ф. Квітка-Основ'яненко; упоряд. та приміт. Н. О. Ішиної, вступ.ст. і ред. тому О. І. Гончар. — К. : Наукова думка, 1982. — 546 с.
20. *Малик В. К.* Черлені щити : роман / В. К. Малик. — К. : Веселка, 1990. — 368 с.
21. *Нечуй-Левицький І. С.* Твори : у 2 т. / І. С. Нечуй-Левицький. — К. : Дніпро, 1977. — Т. 1. — 520 с.
22. *Свидницький А. П.* Роман. Оповідання. Нариси / А. П. Свидницький; упор. і прим. Р. С. Міщук, вступ. ст. і ред. тому П. П. Хропко. — К. : Наук. думка, 1985. — 575 [1] с.
23. *Шкляр В.* Маруся : роман / В. Шкляр. — Харків : Клуб сімейного дозвілля, 2014. — 324 с.

References

1. Augustine (2008), *Confession. Translated from the Latin by Ju. Mushak* [Spovid'. Per. z latyni Ju. Mushak], Svichado, L'viv, 356 p.
2. Bally Ch. (1955), *General linguistics and French language questions. Translated from the French by E. V. & T. V. Ventcel* [Obshhaja lingvistika i voprosy francuzskogo jazyka. Per. s 3-go franc. izd. E. V. i T. V. Ventcel; red. R. A. Budagova], Foreign Literature Publ., Moscow, 416 p.
3. Baronin, A. S. (2000), *Ethnic psychology* [Etnicheskaja psihologija], Tandem, Kiev, 264 p.
4. Benedict XVI (2008), *The encyclical «Hope of salvation»* [Enciklika «Spasenni nadijeju»: pro hrystyjans'ku nadiju], Misioner, L'viv, 59 p., available at: <http://www.christusimperat.org/uk/node/14194>
5. *Great Explanatory Dictionary of Modern Ukrainian. Ed. V. T. Busel* (2005) [Velykyj tlumachnyj slovnyk suchasnoji ukrajins'koho movy : 250 000, uklad.-red. V. T. Busel], VTF Perun, Kyiv, Irpin', 1728 p.
6. *Catechism of the Ukrainian Greek Catholic Church : Christ is our Passover* (2011) [Katekhyzm Ukrajins'koho Greko-Katolyckoho Cerkvy : Khrystos — nasha Paskha], Svichado, L'viv, 336 p.
7. Karavans'kyj, S. J. (2000), *Practical Dictionary of the Ukrainian Language Synonyms* [Praktychnyj slovnyk synonimiv ukrajins'koho movy : bliz'ko 17 000 synonimichnykh riadiv], Ukrajins'ka knyha, Kyiv, 480 p.
8. Levickij, V. V. (2012), *Semasiology : monography. 2nd ed., rev. & suppl.* [Semasiologija : monografija. 2-e izd., ispr. i dopoln.], Nova knyha, Vinnica, 680 p.
9. *Logical analysis of language. The truth and truthfulness in the culture and language* (1995) [Logicheskij analiz jazyka. Istina i istinnost' v kul'ture i jazyke], Eds. N. D. Arutiunova, N. K. Riabceva, Nauka, Moscow, 202 p.
10. Pushkarenko, M. O., compiler (2009), *The wisdom of the ages : selected idioms* [Mudrist' vikiv : vybrani frazeologizmy], Bogdana Publ., Kyiv, 156 p.
11. Polycia, T. D. (2012), «Associative fields of substantive representants of concept «thought», *Actual problems of Ukrainian Linguistics : Theory and Practice* [«Asociatyvni polia substancyvnykh reprezentantiv konceptu «думка», *Aktual'ni problemy ukrajins'koho lingvistyky : teorija i praktyka : zb. nauk. prac'*], Kyiv Univ. Press, Kyiv, vol. 25, pp. 121–135.
12. Sartre, Zh.-P. (1990), «Existentialism is a humanism», *Twilight of the Gods. Transl.* [«Ekzistencializm — eto gumanizm», *Sumerki bogov*], ed. A. A. Jakovleva, Politizdat, Moscow, pp. 319–344.
13. Grinchenko, B., ed. (1908), *Dictionary of the Ukrainian Language : in 4 vol.* [Slovar' ukrajins'koho movy : v 4 t.], Kievskaja starina, Kiev, vol. 2, 578 [1] p.
14. Bilodid, I. K., ed. (1970), *Dictionary of the Ukrainian Language : in 11 vol.* [Slovnnyk ukrajins'koho movy : v 11 t.], Naukova dumka, Kyiv, vol. 1, 799 [2] p.
15. Shhur, G. S. (1974), «Lexical associations and the associative field», *Field Theory in Linguistics* [«Leksicheskie asociacii i asociativnye polia», *Teorija polja v lingvistike*], Nauka, Moscow, 1974, 254 p.
16. John Paul II (2008), *Catechesi tradendae. Transfer of catechism. To educate in the faith today : the apostolic teaching of the ecumenical bishop John Paul II on the Catechism in our time* [Catechesi tradendae. Peredavannia katehyzy. Vyhovuvaty u viri s'ogodni : apostol's'ke pouchennia pro katehyzu v nash chas vselens'koho arkhijereja Ivana Pavla II], Svichado, L'viv, 80 p.

The original sources

17. Vil'de, I. (1964), *Sisters Richynski : novel* [*Sestry Richyns'ki : roman*], Radians'kyj pys'mennyk, Kyiv, 580 p.
18. Vil'de, I. (2011), *Sisters Richynski : novel* [*Sestry Richyns'ki : roman*], Apriori, L'viv, vol. 1–3, 1264 p.
19. Kvitka-Osnov'janenko, G. F. (1982), *Novels and short stories. Dramatic works* [Povisti ta opovidannia. Dramatychni tvory], Naukova dumka, Kyiv, 546 p.
20. Maluk, V. K. (1990), *Cherleni shields : novel* [*Cherleni shhyty : roman*], Veselka, Kyiv, 368 p.
21. Nechuj-Levic'kyj, I. C. (1977), *Works : in 2 vol.* [*Tvory : u 2 t.*], Dnipro, Kyiv, vol. 1, 520 p.
22. Svidnyč'kyj, A. P. (1985), *Novel. Stories. Features* [*Roman. Opovidannia. Narysy*], Naukova dumka, Kyiv, 575 [1] p.
23. Shkliar, V. (2014), *Mary : novel* [*Marusia : roman*], Klub simejnogo dozvillia, Kharkiv, 324 p.

ГОШОВСКАЯ Оксана Викторовна,

Прикарпатский национальный университет имени В. Стефаника;
ул. Шевченко, 57, г. Ивано-Франковск, Украина; тел. +38(0342) 596008;
e-mail: oksymoron19@rambler.ru; ORCID ID: 0000-0001-9298-7428

ВЕРБАЛИЗАТОРЫ БАЗОВЫХ ДИФФЕРЕНЦИАЛЬНЫХ КОГНИТИВНЫХ ПРИЗНАКОВ КОНЦЕПТА «ВЕРА» КАК СОСТАВЛЯЮЩИЕ АССОЦИАТИВНОГО ПОЛЯ

Анотация. Статья посвящена экспликации лингваллизаторов базовых дифференциальных когнитивных признаков концепта «вера», выделенных путем ассоциативного эксперимента. Ассоциативный эксперимент является эффективным методом исследования вербализаторов концепта в современной когнитивной лингвистике и лингвокультурологии. **Предметом** рассмотрения статьи являются ассоциативные реакции из свободной части, объективирующие базовые дифференциальные когнитивные признаки (ДКП): «Бог», «доверие», «любовь», «надежда», — фиксируя фрагмент языковой картины мира украинцев. **Цель** работы — выявить объективный пласт вербализаторов концепта «вера» на современном срезе. Основной **вывод** заключается в том, что несмотря на разную интенсивность ословления (оязыкования) ДКП концепта «вера» у каждого респондента, их набор практически неизменен во всех возрастных группах, учитывая принадлежность респондентов к одной лингвокультуре. Промежуточным **результатом** исследования является объединение ассоциатов вокруг определённых в процессе научного поиска ДКП на основе наличия общей или подобной семантики. Конечным **результатом** является формирование ассоциативного поля концепта «вера». **Практическое применение** результатов возможно при составлении ассоциативного словаря, при создании концептуария украинской культуры, а также в качестве образца в других концептологических исследованиях.

Ключевые слова: ассоциативное поле, вербализаторы, концепт «вера», дифференциальный когнитивный признак.

Oksana V. HOSHOVSKA,

Vasyl' Stefanyk Precarpathian National University; 57 Shevchenko str., Ivano-Frankivsk, Ukraine;
tel.:+38(0342) 596008; e-mail: oksymoron_19@rambler.ru; ORCID ID: 0000-0001-9298-7428

VERBALIZATION' MEANS OF BASIC CLASSIFYING COGNITIVE FEATURES OF THE CONCEPT «FAITH» AS THE CONSTITUENTS OF THE ASSOCIATIVE FIELD

Summary. The article is devoted to explain verbalization of base classification cognitive features of concept «faith», distinguished by an associative experiment. An associative experiment is the effective **method** of research of verbalization of a concept in modern cognitive linguistics and linguistics culturology. **Purpose** of the article is the associative reactions of free part, that objectify the base classification cognitive features: «God», «trust», «love», «hope», fixing the fragment of language picture of the world of Ukrainians. **Aim of work** — to educe the objective layer of verbalization of concept «faith» on a modern cut. In spite of the fact that DCF of every respondent differs in intensity of verbalization, however their set practically is unchanging in all age-related groups, taking into account belonging of respondents to one linguistics culture. The intermediate **result** of research is grouping of associations round of DCF on the basis of presence of general or similar semantics. End-point is forming of the associative field of concept «faith». **Finding:** the materials of associative dictionary or for the establishing a dictionary of new type — concepture of the Ukrainian culture, and also used, as a standard, for other similar researches.

Key words: associative field, verbalization, concept «faith», classifying cognitive features.

Статтю отримано 16.02.2016 р.